

Kié a nemzeti erdővagyon, és hogyan kezeli?

Az erdők természeti és társadalmi szempontból is egy-egy ország zöldvagyónak tekinthetők, mert a kezelt erdő jó esetben folyamatosan gyarapodik, miközben különféle szolgáltatásokat, például megújuló nyersanyagot és energiát nyújt a társadalomnak. Ezeknek a szolgáltatásoknak a jelentőségét jól mutatja, hogy a világ erdőterületének 70%-át kormányzati vagy önkormányzati szervezetek kezelik. Az alábbiakban röviden áttekintjük, hogy Magyarországon és Közép-Európa más országaiban milyen tulajdonviszony alapján és milyen szervezeti formában gondoskodik az állam nemzeti zöldvagyónának fennmaradásáról és gyarapodásáról.

Egy-egy ország zöldvagyona – benne elsősorban az ökológiai szempontból legteljesebb értékű erdőkkel – az adott ország egész társadalmának minden tagja jólétét szolgálja, függetlenül attól, hogy tulajdonjogi szempontból kié. Fejlett tulajdonosi kultúrával rendelkező országokban, ahol a zöldvagyont magántulajdonosai teljes értékű felelősséget vállalnak az általuk kezelt erdők közjóléti funkcióinak működéséért, elvileg lehetséges az állami felelősségvállalás, azaz a társadalom felé nyújtott

garancia átruházása a magántulajdonosokra. Ez azonban nem jellemző.

Az alábbiakban az erdőkezelés működési modelljére, illetve az állami szerepvállalás módjára és mértékére fókuszálva tekintjük át Németországon belül Bajorországot, továbbá Lengyelországot, Szlovákiát, Csehországot és Magyarországot a zöldvagyongazdálkodási megoldásait.

Az összehasonlított országok nem csupán földrajzi méretben és népességben, hanem természeti adottságok szempontjából és még sok más tekintetben jelentősen eltérnek, amely eltérések figyelembevétele szükséges a pontos összehasonlításhoz. Cikkünk csak áttekintésre vállalkozik.

Bajorország: több millió hektár állami tulajdon

Németországon belül az egyes tartományok önálló erdészeti igazgatással rendelkeznek. A Magyarországhoz földrajzilag legközelebb álló Bajorország teljes erdővagyonának 52 százaléka, mintegy 6 millió hektár erdő állami tulajdon.

Ezt a jelentős erdőterületet a Bajor Tartományi Élelmezési, Mezőgazdasági és Erdészeti Minisztérium felügyelete alatt egy központi szervezet, a Bajor Állami Erdőgazdálkodás (BaySF) 41 állami erdészeti társasága kezeli.

A központi irányítás feladata a stratégiai munka, s többek között az erdők ökoturisztikai és egyéb közjóléti funkcióinak biztosítása és finanszírozása. A 41 erdészeti társaság felel az operatív erdészeti munkáért. A német állami erdészeti által kezelt területek 70 százaléka fenyőfélék termőhelye, ahol az erdők biodiverzitása jóval alacsonyabb például a magyar erdőkénél. Éves bevételük 511 millió euró, bevételarányos nyereségük 15,1 százalék.

A lengyel erdők háromnegyede az államé

Lengyelországban 7,1 millió hektár erdő állami tulajdon, ami az ország teljes erdővagyonának 77 százaléka. A lengyel Éghajlat- és Környezetvédelmi Minisztérium felügyeli az LP Erdészeti Holding központi erdőkezelési tevékenységét, amely alatt 17 regionális igazgatóság 430 körzetben folytatják az operatív munkát.

Érdekesség, hogy az LP Erdészeti Holdingnak több, mint 25 ezer alkalmazottja van. A lengyel modellben az állami erdészeti holding feladata a természeti erőforrások védelme, az erdők fenntartható kezelése és gazdasági hasznosítása, valamint az erdők ökoturisztikai és más közjóléti szolgáltatásainak biztosítása saját költségből. A lengyel erdőket 67 százalékban tűlevelű állományok alkotják, biodiverzitásuk alacsonyabb, mint a magyar erdőké. 2022-es éves bevételük 490 millió euró, bevételarányos nyereségük 6,5 százalék volt.

Északi szomszéd: fele-fele

Szlovákia nem egészen kétfélmillió hektár erdejének 51 százaléka, 998 ezer hektár állami tulajdon. A szlovák Agrár- és Vidékfejlesztési Minisztérium felügyeleti szervként és a zöldvagyton tulajdonosi joggyakorlójaként a fenntartható erdőgazdálkodást, az aktív természetvédelmet árja el a LESY SR állami vállalat 12 szervezeti egységébe tartozó 93 szlovák erdészettől.

A szlovák erdők magas biodiverzitásúak, jellemzően bükk-, tölgy- és fenyő-állományok alkotják. Az eddigi példához hasonlóan a szlovák állami erdészetek is saját költségükön gondoskodnak az erdők különféle társadalmi szolgáltatásairól. A szlovák erdészeti ágazat bevétele 2022-ben 272 millió euró volt, bevételarányos nyeresége pedig 5,8 százalék.

A járulékos költségeket néhol a költségvetés állja

A cseh állam az ország erdőterülete 54 százalékának, 1,2 millió hektár erdőnek a tulajdonosa. Az alacsonyabb biodiverzitású cseh erdők 74 százaléka fenyőfélé. A cseh Agrárminisztérium által felügyelt állami erdészeti vállalat, a *Lesy Ceske Republiky* mintegy 70 erdészeti feladata elsősorban az erdők gazdasági hasznosítása, náluk a társadalmi-közjóléti funkciók az eddigi modelleknél sokkal kevésbé hangsúlyosak.

Ez azért érdekes, mert a természetvédelmi, ökoturisztikai és az erdők hosszú távú gyarapodását biztosító fenntartható erdőkezelési feladatokat ebben az esetben az ország költségvetéséből kell biztosítani. A cseh állami erdészetek 2022-es éves árbevétele 911 millió euró, bevételarányos nyeresége pedig 22,6 százalék volt.

A hazai erdők folyamatosan gyarapodnak

Hazánk több mint 2 millió hektáros erdőterülete 55 százalékának a Magyar Állam a tulajdonosa. A 21 magyar álla-

mi erdészeti társaság tevékenységét az Agrárminisztérium felügyeli, a magyar erdők védelmét és gyarapodását pedig Európa egyik legszigorúbb erdőtörvénye biztosítja.

A mi erdőtörvényünk előírja az úgynevezett „tartamos” gazdálkodást, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy az erdők által természetes módon „termelt” fenyő- és tölgyfa mindig kevesebbet termelünk ki, azaz a magyar erdők élőfakészlete folyamatosan növekszik. Az Agrárminisztérium által elindított Országfásítási Program eredményeként a területük is.

Ez szolgálhat magyarázattal arra is, hogy míg a lengyelek hektáronként 5,9 köbméter fát termelnek, a csehek 7,9 köbmétert, Németország pedig 5,8 köbmétert, addig Magyarország csak hektáronként 4,7 köbméter megújuló nyersanyagot, illetve energiaforrást vesz ki az állami erdőkből.

Az erdők társadalomnak nyújtott szolgáltatásainak fenntartása nálunk is az állami erdészeti társaságok saját bevételeiből kerül finanszírozásra. Erdészeti társaságaink éves bevétele 2022-ben 332 millió euró volt, bevételarányos nyereségük pedig 7 százalék.

Fontos érdekesség, hogy az erdők társadalmi szolgáltatásainak fenntartása nélkül a hazai állami erdészeti bevételek arányos nyeresége 30 százalék lett volna.

Mindenhol az állam a meghatározó

Az áttekintésbe bevont országok mind egyikénél igaz, hogy a nemzeti zöldvagyton legfontosabb eleme, az erdők több mint 50 százaléka állami tulajdon, s ez az arány Lengyelországban a legmagasabb (77 százalék).

Az összehasonlításból kiderül az is, hogy az állami erdészeti társaságok hozzá a legmagasabb bevételarányos nyereséget (22,6 százalék), azonban náluk az erdészeti ágazat jóval inkább gazdasági irányultságú, mint a többi országban.

A nemzeti erdővagyon mind az öt országban tulajdonosi joggyakorlójaként államigazgatási egység felügyeli, ami azt tükrözi, hogy az erdőt mindegyik ország nemzeti stratégiai jelentőségűként kezeli.

Az összehasonlított erdővagyon-kezelési modellek esetében egy kivételével (Csehország) az erdők társadalomnak nyújtott jóléti szolgáltatásait és az erdők fenntartható kezelését az állami erdészeti ágazat saját bevételeiből finanszírozza, így az sem az államnak, sem az adófizetőknek nem kerül pénzébe.

Forrás: **Agrárszektor**

Illusztrációk: **Nagy László**/Erdészeti Lapok (1), **BaySF** (2), **LESY SR** (3), **LESY CR** (4), **AM** (5)

